

Анализируя распределение данных генотипов в пределах насаждения, установили, что наибольшее распространение имеют генотипы 157 и 257, которые составляют в насаждении по 17% каждый. Это деревья с широкой и рядовой кроной, у которых высота поднятия грубой коры колеблется от 25 до 50%, и с очищаемостью стволов от сучьев до 50%. Довольно широко представлены также генотипы 158 и 258. Это деревья с хорошим очищением стволов от сучьев (более 50%). Эти четыре генотипа являются наиболее устойчивыми во всех исследуемых типах леса и во всех лесорастительных районах (рис. 1). На графике показаны два четко выраженных пика с равносторонней асимметрией. Такое строение свидетельствует о полиморфизме исследуемых насаждений и, как следствие, об их устойчивости.

При анализе таксационных показателей различных генотипов установили, что более существенное различие имеют генотипы по относительной высоте (отношение Н к Д). У генотипов с широкой кроной относительная высота составляет в среднем 70,9, у сосен с рядовой кроной 73,7 и у узкокронных 84,6 (табл. 2). Однако у генотипов, имеющих наибольшее распространение, этот показатель ниже среднего. Так, у 157 генотипа относительная высота составляет 66,0, а у 257 – 69,8. При сравнении таксационных показателей по очищаемости стволов от сучьев и высоте поднятия грубой коры видим, что деревья с низкоподнятой грубой корой и хорошей очищаемостью стволов от сучьев имеют более высокие показатели относительной высоты. Это свидетельствует о том, что продуктивность и устойчивость – понятия не равнозначные, а скорее противоположные. Далекое не всегда высокопродуктивные насаждения являются наиболее устойчивыми.

Исходя из вышеизложенного можно сделать следующие выводы.

Наибольшее распространение имеют генотипы сосны обыкновенной, у которых высота поднятия грубой коры колеблется от 25 до 50% высоты ствола с широкой и рядовой кроной, со средней очищаемостью стволов от сучьев, эти генотипы преобладают во всех типах леса и всех лесорастительных районах. Это свидетельствует об их устойчивости и хорошей адаптации к различным условиям произрастания.

ЛИТЕРАТУРА

1. Мамаев С. А., Семериков Л. Ф., Махнев А. Л. О популяционном подходе в лесоводстве // Лесоведение. – 1988. – № 1. – С. 3–9.
2. Грант В. Эволюция организмов. – М., 1980. – 407 с.
3. Левонтин Р. Генетические основы эволюции. – М., 1978. – 352 с.
4. Петров С.А., Дрогавцев В. А. Методика изучения генетической изменчивости популяций древесных растений // Лесоведение. – 1969. – № 5. – С. 27.

УДК 630*232

Г. В. Юзафович, асистент; А. І. Русаленка, професар

ПАДБОР ПАРОДНАГА САСТАВУ ЛЯСНЫХ КУЛЬТУР САСНЫ Ў ЗАЛЕЖНАСЦІ АД ГЛЕБАВА-ГРУНТАВЫХ УМОЎ

The assortment of pine forest cultures compound in dependence from soil-ground conditions and its economic value are analyzed.

Фарміраванне лясных насаджэнняў – гэта працяглы працэс, які патрабуе ўвагі лесаводаў як у самым пачатку засялення лясной плошчы маладымі дрэўцамі, так і на да-

лейшых этапах росту дрэвастояў. На цяперашні момант у Беларусі сярод насаджэнняў ляснога фонду пераважаюць дрэвастой натуральнага паходжання, а на долю лясных культур прыходзіцца толькі 18,3% лясных земляў [1]. Але ў апошні час пад пасадку лясных культур адводзіцца ўсё большы працэнт лясной плошчы і земляў з-пад сельска-гаспадарчага карыстання, дзе выбар пароднага саставу дрэвавага яруса залежыць выключна ад лесаводаў.

Паводле даследаванняў Голада Д. С. [2], патэнцыяльная прадукцыйнасць экатопаў рэспублікі выкарыстоўваецца толькі на 52–54% па іглічных, 56–58% па цвёрдаліставых і 83–85% па мяккаліставых пародах, што паказвае на нявыкарыстаны патэнцыял лясных земляў Беларусі.

Падобныя вынікі назіраюцца ў шэрагу даследаванняў, праведзеных на тэрыторыі Расіі [3, 4], якія паказваюць, што прадукцыйнасць цяперашніх лясоў можа быць павышана ў значнай ступені за кошт правільнага падбору галоўных парод і стварэння насаджэнняў, адпаведных умовам росту.

Стварэнне лясных культур з'яўляецца дарагім мерапрыемствам і абумоўлівае пародны састаў насаджэння на працяглы перыяд росту. Таму вельмі важна, каб штучныя фітацэнозы былі эканамічна эфектыўнымі і ў найбольшай ступені выкарыстоўвалі патэнцыяльныя магчымасці земляў, адведзеных для лесааднаўлення.

У сувязі з біялагічнымі адметнасцямі кожная лесаўтваральная парода характарызуецца рознай патрабавальнасцю да ўмоў росту, асаблівасцямі і хуткасцю росту і мае толькі ёй уласціваю будову драўніны.

Для разліку гаспадарчага эфекту ад вырошчвання насаджэнняў рознага пароднага саставу выкарыстоўваліся метадычныя рэкамендацыі па банітаванні аўтаморфных і паўгідроморфных глеб Беларусі, распрацаваныя намі пры выкананні ДНТП «Лес, экалогія і рэсурсы» і якія рашэннем НТС Мінлясгаса (пракакол №1 ад 01.02.99 г.) прадугледжана выкарыстоўваць у практычнай дзейнасці.

У якасці характарыстыкі глебава-грунтавых умоў выкарыстана эдафічная сетка, прапанаваная А. І. Русаленкам [5]. У згаданых рэкамендацыях для кожнай ячэйкі эдафічнай сеткі вызначана прадукцыйнасць ва ўзросце галоўнай высечкі (клас банітэту) асноўных лесаўтваральных парод (сасны, елкі, дуба, бярозы, асіны), што растуць на аўтаморфных і паўгідроморфных глебах.

Для параўнання эфектыўнасці вырошчвання на лясных дзялянках насаджэнняў рознага пароднага саставу выконваўся разлік таксавага кошту сярэдняга прыросту, якога яны могуць дасягаць пры адпаведных глебава-грунтавых умовах. Для пэўных глебава-грунтавых умоў па эдафічнай сетцы вызначалася прадукцыйнасць (клас банітэту) дрэвавых парод, здольных фарміраваць дрэвастой на такіх дзялянках [6]. Па табліцах ходу росту нармальных дрэвастояў, што рэкамендаваны для выкарыстання на вытворчасці, у залежнасці ад класа банітэту для кожнай пароды разлічваюся запас драўніны на 1 га, якога дрэвастой дасягаюць да ўзросту галоўнай высечкі. Шляхам падзелу запasu на ўзрост дрэвастой вызначаўся сярэдні прырост драўніны. Такім спосабам ўлічваліся адрозненні дрэвавых парод па хуткасці росту.

Адрозненні дрэвавых парод па якасці драўніны ўлічаны шляхам выкарыстання «Таксаў на драўніну асноўных лясных парод, якая адпускаецца на корані» (прэйскурант № 07-01). Сартыментная структура сярэдняга прыросту, а менавіта колькасць буйной, сярэдняй, дробнай драўніны і дроў вызначалася па таварных табліцах [7].

Па колькасці драўніны адпаведнай памернасці і таксах на яе падлічваюся агульны таксавы кошт сярэдняга прыросту ў тыс. руб./га. Прычым прымалася, што сасновыя і

яловыя дрэвастоі адносяцца да першага класа таварнасці, а дубовыя, бярозавыя і асінавыя – да другога. Таксавы кошт браўся па 2-м разрадзе таксаў.

Падлічаны таксавы кошт сярэдняга прыросту паказвае мэтазгоднасць фарміравання насаджэнняў пэўнага пароднага саставу (табліца).

ПП №1 адносіцца да ячэйкі Г₂ эдафічнай сеткі, прапанаванай намі [8] (адпаведна А₁ эдафічнай сеткі П. С. Паграбняка). Грунтавыя воды на ёй залягаюць глыбей за 5 м, а колькасць фізічнай гліны ў зоне рызасферы складае каля 2%. Паколькі ўмовы Г₂ – участкі з рыхлапясчанымі глебамі, на якіх назіраецца істотны недахоп вільгаці і элементаў жыўлення, з'яўляюцца экстрэмальнымі для росту дрэвавых парод, то толькі сасна звычайная можа з'яўляцца аб'ектам гаспадарання і здольная фарміраваць тут лясныя насаджэнні.

Пры фарміраванні ў такіх умовах прадукцыйнасць сасновага дрэвастою будзе характарызавацца IV класам банітэту. Чыстае сасновае насаджэнне ва ўзросце высечкі пры паўнаце 1,0 будзе мець запас 183 м³/га, што адпавядае 2,3 м³/га сярэдняга прыросту. З улікам катэгорый памернасці (пры D_{сяр} = 16,7 см і H_{сяр} = 12,9 м) таксавы кошт сярэдняга прыросту па цэнах на 01.02.2002 г. складзе 6,4 тыс. руб./га.

Па глебава-грунтавых умовах ПП 11 адносіцца да ячэйкі Г₇ (В₂). У саставе дрэвастою, акрамя сасны, у значнай колькасці можа расці бяроза, а ў выпадку натуральнага аднаўлення лесу ў такіх умовах могуць фарміравацца чыстыя бярэзнікі. Таму для участка Г₇ намі быў разлічаны таксавы кошт чыстых сасновых насаджэнняў, як аб'ектаў гаспадарання, мяшанага бярозава-сасновага насаджэння з дзвюма адзінкамі бярозы, як гэта рэкамендуецца Настаўленнем па лесааднаўленні [9], і чыстага бярэзніку. На такіх глебах прадукцыйнасць сасны дасягае I класа банітэту, а бярозы – II. Для разлікаў таксавага кошту сярэдняга прыросту прымалася, што сасновае і бярозава-сасновае насаджэнні высакаюцца ў 80, а насаджэнне саставу 10Б – у 60 гадоў. Разлічаны кошт сярэдняга прыросту для памянёных насаджэнняў склаў адпаведна 24,4 тыс. руб./га – для чыстага сасновага насаджэння, 20,6 тыс. руб./га – для дрэвастою саставу 8С2Б і 6,2 тыс. руб./га – для чыстага бярэзніку.

Калі ў лясках I групы стварэнне мяшаных (бярозава-сасновых) насаджэнняў можа быць апраўданым у сувязі з лепшым выкананнем мяшанымі насаджэннямі спецыяльных функцый [10], дык у лясках II групы ўвядзенне ў састаў дрэвастою дамешку бярозы будзе істотна адбівацца на суме даходу ад вырошчвання драўніны.

ПП 17 адносіцца да ўмоў Г₅ (В₂), дзе глеба аўтаморфная рыхлапясчаная з колькасцю фізічнай гліны 5%. У такіх умовах сасна расце па II класе банітэту, а бяроза – па III. Разлічаны таксавы кошт сярэдняга прыросту склаў адпаведна для сасняку 20,1 тыс. руб./га, для дрэвастою 8С2Б – 16,7 тыс. руб./га, а для 10Б – 3,2 тыс. руб./га.

ПП 31 закладзена на аўтаморфнай звязнапясчанай глебе і адносіцца да ячэйкі Г₉ (В₂). У выніку змяшчэння ў глебе фізічнай гліны больш за 9% на ёй ствараюцца лепшыя ўмовы для росту дрэвавых парод, і сасна тут можа расці па I^a банітэце, а елка і бяроза – па I. Разлічаны таксавы кошт сярэдняга прыросту склаў адпаведна для насаджэння саставу 10С – 32,7 тыс. руб./га, 10Е – 24,5 тыс. руб./га, 8С2Б – 26,2 тыс. руб./га, 10Б – 6,5 тыс. руб./га.

У такіх умовах эканамічна апраўдана ствараць сасновыя і ялова-сасновыя насаджэнні, якія ў параўнанні з ельнікамі дадуць большы эканамічны эффект. Напрыклад, з 1,0 га насаджэння саставу 8С2Е ва ўзросце высечкі гаспадарчы прыбытак будзе на 5280 тыс. руб. (г. зн. на 27%) большы ў параўнанні з насаджэннем саставу 10Е. Акрамя таго, у выніку невысокай водазмяшчальнай здольнасці такіх глеб для яловых насаджэнняў існуе пагроза ўсыхання ад перыядычных засух.

Табліца

Абтунтаванне пароднага саставу лясных культур

№ участка	Умовы росту	Састаў дрэвастою	Парода	Клас	Узрост галоўнай высечкі	Планшата	Таксацыйныя паказчыкі ва ўзросце высечкі		Запас наўзнай драўніны, м ³ /га	Сярэдні прырост, м ³ /га	Таксавы кошт сярэдняга прыросту, тыс. руб./га	Праектаваны пародны састаў культур
							Н _{ср.}	Д _{ср.}				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Г ₂	10С	С	V	80	1,0	12,9	16,7	183	2,29	6,4	10С
	Г ₇	10С	С	I	80	1,0	26,3	26,0	509	6,36	24,4	10С
11	8С2Б	С	С	I	80	0,8	26,3	26,0	407	5,09	19,5	
		Б	Б	II	80	0,2	23,9	22,5	64	0,81	1,1	
	разам	Б	II	60	1,0	23,9	22,5	277	4,62	20,6	6,2	
17	Г ₅	10С	С	II	80	1,0	23,2	22,7	422	5,28	20,1	10С
		8С2Б	С	II	80	0,8	23,2	22,7	338	4,22	16,1	
	разам	Б	Б	III	80	0,2	19,0	20,2	45	0,57	0,6	
		Б	Б	III	60	1,0	17,5	16,6	201	3,35	16,7	3,2
31	Г ₉	10С	С	I ^a	80	1,0	29,9	29,0	618	7,73	32,7	10С
		10Е	Е	I	80	1,0	25,0	23,7	521	6,51	24,5	
	разам	С	С	I ^a	80	0,8	29,9	29,0	494	6,18	26,2	
		Е	Е	I	80	0,2	25,0	23,7	104	1,30	4,9	
2	Г _{3У0,8}	10Б	Б	I	60	1,0	24,8	20,5	339	5,65	31,1	10С
		10С	С	II	80	1,0	23,2	22,7	422	5,28	20,1	
	разам	Е	Е	II	80	1,0	22,3	20,6	441	5,51	18,4	
		Е	Е	II	80	0,8	23,2	22,7	338	4,22	16,1	
разам	Б	Б	III	60	1,0	17,5	16,6	201	3,35	19,8		
	10Б	Б	III	60	1,0	17,5	16,6	201	3,35	3,8		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
19	$\Gamma_3 Y_2$	10С	С	I	80	1,0	26,3	26,0	509	6,36	24,4	10С
		8С2Б	С	I	80	0,8	26,3	26,0	407	5,09	19,5	
			Б	II	80	0,2	23,9	22,5	64	0,81	1,1	
			разам								20,6	
		10Б	Б	II	60	1,0	23,9	22,5	277	4,62	6,2	
9	$\Gamma_1 Y_{2,5}$	10С	С	III	80	1,0	20,0	20,9	339	4,24	14,4	10С
			С	III	80	0,8	20,0	20,9	271	3,39	11,5	
			Б	III	80	0,2	19,0	20,2	45	0,57	0,6	
			разам								12,1	
		10Б	Б	III	60	1,0	17,5	16,6	201	3,35	3,2	
13	$\Gamma_6 Y_{2,2}$	10С	С	I ^a	80	1,0	29,9	29,0	618	7,73	32,7	10С
		10Б	Б	I	60	1,0	24,8	20,5	339	5,65	6,5	
		8С2Б	С	I ^a	80	0,8	29,9	29,0	494	6,18	26,2	
			Б	I	60	0,2	24,8	20,5	68	1,13	1,3	
			разам								27,5	
		10Д	Д	II	100	1,0	25,3	31,0	412	4,12	50,8	10Д
26	$\Gamma_2 Y_3$	10С	С	III	80	1,0	20,0	20,9	339	4,24	14,4	10С
20	$\Gamma_2 Y_{1,2}$	10С	С	I	80	1,0	26,3	26,0	509	6,36	24,4	
		10Е	Е	I	80	1,0	25,0	23,7	521	6,51	24,5	
		10Д	Д	I	100	1,0	28,1	35,5	482	4,82	63,3	10Д
		10Б	Б	I	60	1,0	24,8	20,5	339	5,65	6,5	
		5Д5Е	Д	I	100	0,65	28,1	35,5	313	3,13	41,1	
			Е	I	100	0,65	28,2	27,4	399	3,99	16,6	
			разам								57,7	5Д5Е
		5С5Е	С	I	80	0,65	26,3	26,0	331	4,14	15,8	
			Е	I	80	0,65	25,0	23,7	339	4,23	15,9	
			разам								31,7	

На гэтых пробных плошчах фарміруюцца аўтаморфныя глебы. Як бачна з разліку гаспадарчай вартасці насаджэнняў, здольных фаміравацца на іх, пры павелічэнні колькасці фізічнай гліны ў зоне рызасферы істотна павялічваецца прадукцыйнасць насаджэнняў розных парод і мяняюцца ўмовы канкурэнцыі паміж дрэвавымі відамі. Таксавы кошт сярэдняга прыросту чыстых сасновых насаджэнняў павялічваецца ад 6,4 тыс. руб./га – на самых бедных рыхлых пясках да 32,2 тыс. руб./га – на пясках звязных з колькасцю фізічнай гліны да 9%. Пры параўнанні насаджэнняў рознага пароднага саставу ў такіх умовах выяўлена, што ўдзел бярозы нават у невялікай колькасці істотна памяншае суму даходу ад атрымання драўніны і можа значна адбіцца на агульнай эфектыўнасці гаспадарання.

Акрамя таго, бяроза, як больш патрабавальная да вільгаці, будзе памяншаць прадукцыйнасць сасны пры сумесным росце, асабліва на дзялянках з недастатковай водазабяспечанасцю.

На ПП 2, якая адносіцца да ячэйкі $G_3Y_{0,8}$ (A_3), рост раслін знаходзіцца пад непасрэдным уплывам вільгаці глебава-грунтавых вод. Сасна і елка тут растуць на II класе банітэту, бяроза адпавядае III класу. Разлічаны таксавы кошт сярэдняга прыросту складае: для насаджэння саставу 10С – 20,1 тыс. руб./га, для 10Е – 18,4 тыс. руб./га, для 8С2Е – 19,8 тыс. руб./га і для бярэзніку 10Б – усяго толькі 3,2 тыс. руб./га.

На ПП 19 грунтавыя воды знаходзяцца на глыбіні 2 м ад паверхні глебы – ячэйка G_3Y_2 (A_2). Разлічаны кошт сярэдняга прыросту пры вырошчванні чыстых сасновых насаджэнняў складае 24,4 тыс. руб./га, бярэзнікаў – 6,2 тыс. руб./га, для сасновага насаджэння, у якім доля бярозы складае дзве адзінкі, гэта сума роўна 20,6 тыс. руб./га.

ПП 9 адносіцца да ячэйкі $G_1Y_{2,5}$ (A_2). Сасна і бяроза ў такіх умовах утвараюць дрэвастоі III класа банітэту. Таксавы кошт сярэдняга прыросту складае адпаведна 14,4 тыс. руб./га для дрэвастою 10С і 3,2 тыс. руб./га для дрэвастою 10Б.

На ПП 13 колькасць фізічнай гліны ў зоне рызасферы складае 6% (пясок звязны) з заляганнем ГГВ на глыбіні 2,2 м – ячэйка $G_6Y_{2,2}$ (C_2). Па водна-паветраным рэжыме ўмовы гэтага аб'екта даследавання набліжаюцца да аптымальных для росту дрэвавых парод. З іх у такіх умовах сасна здольная фарміраваць дрэвастоі I^a класа банітэту, бяроза – I і дуб – II класа банітэту. Максімальны таксавы кошт на такіх участках будуць мець чыстыя дубровы – 50,8 тыс. руб./га, некалькі меншы – сасновыя насаджэнні – 32,7 тыс. руб./га, а бярэзнікі – 6,5 тыс. руб./га.

ПП 26 характарызуецца ўмовамі росту G_2Y_3 (A_2). Глебы гэтага ўчастка прадстаўлены пяскамі рыхлымі з колькасцю фізічнай гліны 2%. Грунтавыя воды тут залягаюць на глыбіні каля 3 м. Пры гэтым вільгаць капілярнай паласы не робіць уплыву на фарміраванне наглебавага покрыва, але сасна, карані якой у рыхлапясчаных глебах могуць дасягаць глыбіні 6 м і больш, здольная спажываць вільгаць грунтавых вод, і гэта парода ў адзначаных умовах фарміруе насаджэнні III класа банітэту. Таксавы кошт сярэдняга прыросту чыстых саснякоў тут складае 14,4 тыс. руб./га.

ПП 20 адносіцца да ячэйкі $G_2Y_{1,2}$ (A_3) – рыхлапясчаныя глебы з заляганнем грунтавых вод на глыбіні 1,2 м. УГВ тут адпавядае аптымальнаму значэнню для глеб вышэйадзначанага грануламетрычнага саставу. Прадукцыйнасць асноўных лесаўтваральных парод (С, Е, Д) тут характарызуецца I класам банітэту.

Для параўнання прадукцыйнасці лесаўтваральных парод на плошчах з багатымі глебавымі ўмовамі намі падабрана дзялянка, якая адносіцца да ячэйкі G_{25} – аўтаморфныя легкасуглінкавыя глебы з колькасцю фізічнай гліны ў зоне рызасферы 25%. Большасць лесаўтваральных парод тут фарміруе насаджэнні I^b класа банітэту (С, Е, Б, Ас).

Дуб як парода, патрабавальная да цяпла, у Беларусі на такіх глебах фарміруе насаджэнні І банітэту.

Разлічаны таксавы кошт сярэдняга прыросту для чыстых насаджэнняў Д, С, Е склаў адпаведна 63,3, 40,5 і 34,7 тыс. руб./га. Гаспадарчая эфектыўнасць мяккаліставых парод у такіх умовах мінімальная. Таксавы кошт сярэдняга прыросту бярозы – 8,8 тыс. руб./га, а асіны толькі 2,1 тыс. руб./га.

На суглінкавых глебах са змяшчэннем у глебавым профілі фізічнай гліны больш за 20% вільгаць не з'яўляецца фактарам, які абмяжоўвае прадукцыйнасць дрэвастояў, і тут не праяўляецца канкурэнцыя за вільгаць паміж дрэвавымі пародамі. У такіх умовах мэтазгодна фарміраваць мяшаныя ялова-сасновыя і ялова-дубовыя дрэвастой з параднай схемай змешвання. Улічваючы розную форму крон сасны і елкі, пры такім змешванні можна сфарміраваць больш прадукцыйныя дрэвастой за кошт павелічэння паўнаты дрэвавага яруса (да 1,3). Такія насаджэнні характарызуюцца таксавым коштам сярэдняга прыросту для саснова-яловага варыянта – 46,8 тыс. руб./га, для дубова-яловага – 70,7 тыс. руб./га.

Адпаведна выбар мяшанага дубова-яловага ці саснова-яловага насаджэння будзе характарызавацца найбольшай эканамічнай эфектыўнасцю гаспадарання. Пры стварэнні чыстых насаджэнняў найбольш эканамічна апраўданым з'яўляецца вырошчванне дуба.

Параўнанне дзялянак з рознымі глебава-грунтавымі ўмовамі паказвае, што пры невялікай змене ўрадлівасці глебы ці параметраў водна-паветранага рэжыму ў дрэвавых парод назіраюцца адчувальныя адхіленні ў прадукцыйнасці.

Падбор пароднага саставу лясных культур павінен выконвацца ў цеснай адпаведнасці з глебава-грунтавымі ўмовамі і ўлічваць эканамічны эфект ад вядзення гаспадаркі.

Калі ў лясках І групы пры неабходнасці можа ўводзіцца дамешак мяккаліставых парод, то лясы ІІ групы, асноўная мэта якіх – забеспячэнне народнай гаспадаркі каштоўнай і якаснай драўнінай, у першую чаргу павінны быць арыентаваныя на атрыманне большага эканамічнага эфекту. У іх пры выбары пароднага саставу перавагу неабходна аддаваць найбольш прадукцыйным і каштоўным дрэвавым пародам, здольным расці ў пэўных лесараслінных умовах.

Паколькі плошча лясных культур зараз не перавышае адной пятай ад усёй лесазанятай плошчы, то стварэнне лясных культур у першую чаргу павінна адпавядаць патрэбам народнай гаспадаркі. Паляпшэнне пароднага саставу з'яўляецца найбольш танным спосабам павелічэння прадукцыйнасці лясоў, які ў разліку на плошчу лясоў Беларусі можа істотна адбіцца на суме даходу ад лясной гаспадаркі. У сувязі з гэтым больш пільная ўвага лесаводаў павінна накіроўвацца на фарміраванне лясных культур у адпаведнасці з умовамі росту.

Выкарыстанне ў якасці характарыстык глебава-грунтавых умоў колькасці фізічнай гліны і УГВ дазваляе больш дакладна ацэньваць прадукцыйнасць лясных парод і вызначаць найбольш прымальны пародны састаў лясных культур.

ЛІТАРАТУРА

1. Атрощенко О. А., Зорин В. П., Торчик Н. И., Кулагин А. П. Динамика лесного фонда Республики Беларусь // Труды БГТУ. Сер. лес. хоз-ва. – 2002. – Вып. – X. – С. 3–7.
2. Голод Д. С. Оптимизация состава лесов и лесопользования путем эффективно-го использования условий местопроизрастания и повышение участия искусственных

насаждений // Проблемы повышения продуктивности лесов и перехода на непрерывное рациональное лесопользование в свете решений XXII съезда КПСС: Тез. докл. конф. Архангельск, 1983. – С. 46–48.

3. Письмеров А. В. Опыт применения лесотипологического анализа при планировании лесохозяйственных мероприятий // Проблемы повышения продуктивности лесов и перехода на непрерывное рациональное лесопользование в свете решений XXII съезда КПСС: Тез. докл. конф. – Архангельск, 1983. – С. 54–56.

4. Пигарев Ф. Т. Эколого-лесоводственные аспекты повышения продуктивности лесных культур в таежной зоне // Проблемы повышения продуктивности лесов и перехода на непрерывное рациональное лесопользование в свете решений XXVI съезда КПСС: Тез. докл. конф. – Архангельск, 1983. – С. 63–67.

5. Русаленко А.И. Эколого-флористическая классификация сосновых лесов Беларуси // Весці АН Беларусі. Сер. біял. навук – № 2. – Мн., 1996. – С. 5–12.

6. Лес, экология и ресурсы, этапы 15.01–15.03: Отчет по ГНТП. – Мн., 1998.

7. Нормативные материалы для таксации леса Белорусской ССР. – М., 1984.

8. Юзэфовіч Г. В., Русаленка А. І. Канкрэтызацыя ўмоў месцаў росту лясных фітацэнозаў на тэрыторыі Беларусі // Труды БГТУ. Сер. лес. хоз-ва. – 1997. – Вып. V. – С. 90–93.

9. Наставление по лесовосстановлению в лесном фонде Республики Беларусь. – Мн., 1995.

10. Воронков Н. А. Влагодоборот и влагообеспеченность сосновых насаждений. – М., 1973.

УДК 630*232

А. Н. Праходский, доцент; И. В. Соколовский, доцент; В. В. Цай, ассистент;
А. П. Волкович, ассистент; А. В. Юрениа, аспирант

ОСОБЕННОСТИ ЛЕСОРАЗВЕДЕНИЯ НА ВЫВЕДЕННЫХ ИЗ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПОЛЬЗОВАНИЯ ЗЕМЛЯХ

In article the data on features of establishment of forest cultures on the former agricultural fields are cited.

Рациональное использование земельных ресурсов и их охрана – одна из важнейших проблем современности. Актуальность ее неуклонно возрастает в связи с ускорением темпов развития производительных сил, интенсификации сельскохозяйственного производства, усиления влияния хозяйственной деятельности человека на природную среду.

Процесс обработки почвы приводит к усилению минерализации органических веществ и гумуса, вымыванию и потере питательных веществ, что снижает урожайность сельскохозяйственных культур в 2–3 раза и более [1]. Дегградация почв приводит к необходимости передачи их под облесение [2], что требует разработки технологии по лесоразведению.

При обследовании лесокультурного фонда, представляющего выведенные из сельскохозяйственного пользования и переданные в Гослесфонд земли, установлено, что они различаются происхождением и гранулометрическим составом почвообразующих пород, рельефом местности и относятся к категориям лесокультурной площади «а» и «д» (торфяно-болотные почвы). Категорию «а» составляют песчаные, супесчаные и